

NATUUR.FITIS

Driemaandelijks verenigingsblad van Natuurpunt Nete&Aa

Juli | Augustus | September 2013

Retouradres: Kasteeldreef 6
B-2288 Bouwel

Verschijnt: Januari, April, Juli, Oktober | Jaargang 41 | nummer 3 | Afgiftekantoor Grobbendonk | P601554

Natuurpunt is een open en ongebonden vereniging die mensen op een aangename wijze kansen wil geven om zich in te zetten voor de duurzaamheid van natuur en landschap vanuit een brede maatschappelijke visie. Onze activiteiten situeren zich hoofdzakelijk op het vlak van studie, educatie, beleid en reservatenwerking.

Lid worden? Schrijf €24,- over op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, met vermelding van je naam. Word je lid van Natuurpunt vzw en woon je in Grobbendonk, Olen, Herentals, Herenthout of Vorselaar, dan ben je meteen ook lid van afdeling Nete & Aa.

Heb je vragen, neem contact op met onze leden ombudsman!

Contactgegevens:

Afdeling Nete&Aa digitaal
www.natuurpuntna.be
info@natuurpuntna.be

Kern Herentals-Olen
Eddy Vercammen
Krakelaarsveld 93
2200 Herentals
0478/45.45.47
eddy.vercammen@lne.vlaanderen.be

Natuurstudie
Herman Puls
Vest 13
2200 Herentals
014/21.96.08
puls.herman@scarlet.be

Afdeling Nete & Aa
Luc Leenders
Lichtaartseweg 200
2200 Herentals
014 /22.09.04
leenders.luc@telenet.be

Kern Vorselaar
Dirk Willems
Doornlaan 25
2290 Vorselaar
014/50.12.63
dirk_willems@telenet.be

Financiën-Natuurbeheer
Guy Bellens
Zeven Zillen 21
2200 Herentals
014/26.27.89
guy.bellens@skynet.be

Leden ombudsman
Jean Demeyer
Waterstraat 38
2250 Olen
014235961
jeandemeyerolen@telenet.be

Kern Grobbendonk-Herenthout
Julien Bouwen
Kasteeldreef 6
2288 Bouwel
014/51.61.57
julienbo@scarlet.be

Natuur.fitis

Natuur.fitis is het gratis contactblad voor de leden van Natuurpunt vzw afdeling Nete & Aa.

Leden van Natuurpunt woonachtig buiten het werkingsgebied van afdeling Nete & Aa kunnen de Natuur.fitis ontvangen door hun lidmaatschap te wijzigen naar afdeling Nete & Aa of door zich te abonneren op de Natuur.fitis. Dit doe je door middel van een overschrijving van € 8,- op rekeningnummer 001-1693494-47 van Natuurpunt afdeling Nete & Aa, met vermelding van je lidnummer en "abonnement Natuur.fitis".

Een afzonderlijk abonnement zonder lidmaatschap van Natuurpunt is niet mogelijk.

Adverteren in de Natuur.fitis?

Wend je tot de verantwoordelijke uitgever voor de tarieven.

Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren Herenthout

Gewond dier gevonden? Bel snel:

014/51.40.41

Helpende handen bij het verzorgen van de slachtoffers of voor de verdere uitbouw van het opvangcentrum zijn steeds welkom. Financiële steun, op rekeningnummer 979-4363001-43 tav VOC Herenthout, zal goed besteed worden. Met een minimale gift van €7 wordt je lid en ontvang je de driemaandelijkse Nieuwsbrief.

Reservatenfonds

Alle giften groot en klein zijn steeds welkom! Giften vanaf €40,- zijn fiscaal aftrekbaar. Je kunt onze aankoopprojecten steunen door een overschrijving op rekeningnummer:

293-0212075-88
Natuurpunt vzw
Coxiestraat 11
2800 Mechelen

Gelieve steeds het projectnummer te vermelden:

Project 3795 : Nete & Aa Algemeen

- Project 7715 : Snepkensvijver (Herentals-Lichtaart)
- Project 7730 : Schupleer (Vorselaar)
- Project 7248 : Getlagen (Herentals)
- Project 7147 : Langendonk Olens Broek (Olen-Herentals)
- Project 7198 : De Bergen (Herenthout)
- Project 7218 : Abroek (Grobbendonk)
- Project 7199 : Kerkeheide (Grobbendonk)
- Project 7245 : Vuilvoort (Herentals)
- Project 7762 : Heiberg (Herentals)
- Project 7772 : Vallei van de Maasloop (Herenthout)
- Project 7787 : Lovenhoek (Vorselaar)
- Project 3719 : Schaapstal Schupleer (Vorselaar)

Het woord van de voorzitter

Diamanten Natuur, 60 jaar Kempische natuureservaten

De viering is achter de rug. We kunnen terugblikken op enkele succesvolle evenementen: de begeleide wandelingen en de feestavond hebben heel wat mensen kunnen bekoren. De eerste wandeling ging door op 16 juni in de Tikkebroeken. Afdeling Kasterlee had gezorgd voor een sfeervolle omkadering. Het was er heel aangenaam vertoeven. In de Zegge hebben we de week erna bijna 500 mensen kunnen verwelkomen. 't Is wel echt een prachtig gebied. Dat bleek ook duidelijk uit de korte reportage die RTV maakte waarin kranige Marcel Verbruggen 'zijn' gebied kon voorstellen.

De wandeling op 23 juni rond de Snekensvijver sloot op een stemmige manier het wandeldrieluik af waaraan in het totaal ongeveer 900 belangstellenden deelnamen. Alle gidsen deden het voortreffelijk en de omkadering (d.i. drank en hapjes) was prima.

De feestavond was een succes! We mochten een heleboel enthousiaste reacties ontvangen. Ten overvloede dank aan iedereen die op welke manier dan ook heeft meegewerkt om tot dit mooie resultaat te komen.

Aan tenniscentrum Ter Heyde werd op zondag 23 juni een informatiebord ivm de wandelpaden in het gebied Heiberg-Snekensvijver ingehuldigd door Jan Peeters, burgemeester van Herentals, en Walter Roggeman, voorzitter van Natuurpunt. Aan de korte wandeling achteraf nam zowaar ook echt prille jeugd deel ... de toekomst van onze afdeling??

Verder in dit nummer proberen we aan de hand van enkele foto's de sfeer op te roepen; zoals blijkt hadden de afwezigen ongelijk. Niet getreurd: in deze Natuur.fitis is er een nieuwe uitnodiging voor de volgende festiviteit. Op naar de viering '100 jaar' zoals we ook al aangekondigd hebben op onze feestavond van 20 juni; dan zullen 'we' veel meer vieren dan enkel een verjaardag! Lees maar! Waarvoor doen we dit allemaal? Hopelijk is onze geestdrift en gedrevenheid extreem besmettelijk en kunnen we zodoende vooral onze beleidsmensen en jeugd laten inzien dat 'natuur', waarvan we deel uitmaken, op zoveel vlakken extreem belangrijk is.

Nog een aangename zomertijd toegewenst !

Luc Leenders

Voorbij activiteiten

Vleermuizentoren

Tekst: RLKGN en Norbert Willaert

Feestelijke opening vleermuizentoren langs de Aa bij de schapenstal in Vorselaar.

Vleermuizen hebben steeds meer moeite om geschikte zomerverblijfplaatsen te vinden waar ze overdag ongestoord kunnen slapen en hun jong kunnen grootbrengen. Hoewel aan bestaande gebouwen soms wel aanpassingen worden gedaan om ze vleermuisvriendelijker in te richten, blijkt het merendeel van de nieuwe of gerenoveerde huizen ontoegankelijk voor deze dieren. Om hier een

antwoord op te bieden, bouwde Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete samen met de Vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt en de scholengemeenschap KOGKA een heus vleermuizenhotel.

In 2012 bundelden het Regionaal Landschap, scholengemeenschap KOGKA (Katholiek Onderwijs Geel - Kasterlee) en de Vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt de krachten voor het ontwerp van de eerste vleermuizentoren in België. Het 6,5 meter hoge hotel op palen bevat 3 verschillende compartimenten die elk qua vorm en binnenklimaat van elkaar verschillen. Op deze manier wordt de toren geschikt voor dwergvleermuizen,

Laatvlieger, Watervleermuis, Baardvleermuis en grootoorvleermuizen. De toren

werd vervaardigd met de steun van de gemeente Vorselaar en de provincie Antwerpen. Na het volledig ambachtelijk bewerken van de materialen en basisconstructie werd alles geassembleerd. In totaal werkten 53 leerlingen en een 7-tal leerkrachten zeven maanden lang aan de toren. Veel werk ging naar het ruwen van het volledige binnenwerk, zodat de vleermuizen zich met hun nagels aan het ruwe oppervlak kunnen vasthouden. Met uitzondering van de zuidzijde werd de toren volledig geïsoleerd. De buitenafwerking bestaat uit leistenen omdat die de warmte van de zon goed absorberen en vasthouden. Het resultaat is een toren van 1,4 ton zwaar die plaats kan bieden aan enkele honderden vleermuizen. Even voordat de toren tentoongesteld werd tijdens de opendeurdag van de school, bleek er al een dwergvleermuis in te zitten.

Extra zomerverblijfplaats

Ondanks dat alle vleermuizen beschermd zijn, zijn de meeste soorten sterk bedreigd. Een van de oorzaken van de achteruitgang is een tekort aan natuurlijke verblijfplaatsen zoals holten en spleten in oude bomen. Andere belangrijke redenen zijn nieuwe architectuurstijlen en bouwvoorschriften die gaten en spleten in gebouwen, langs waar vleermuizen binnen geraken, niet meer toelaten. IJskelders en bunkers worden vaak al speciaal ingericht zodat vleermuizen er hun winterslaap kunnen doorbrengen. Ook een aantal grote (kerk)zolders kunnen dienen als zomerverblijfplaats. Om hun jong te kunnen grootbrengen, moet een dergelijke verblijfplaats warm genoeg zijn.

GRATIS Hooi in Herenthout

We zoeken een paardenliefhebber of een andere liefhebber die een perceel weiland wenst te hooien voor de opbrengst. Het gras is van goede kwaliteit. Interesse? Voor info bel:

0475.59 58 41

Eerste vleermuizenkerkzolder én eerste vleermuizentoren

Aangezien vleermuizen een voorkeur hebben voor halfopen landschappen met veel structuur en kleine landschapselementen was de plaatsing van de toren langs de Aa in Vorselaar evident. Deze gemeente was ook de eerste in Vlaanderen die een kerkzolder vleermuisvriendelijk liet inrichten. Aangezien één vleermuis per nacht tot 3000 insecten kan vangen waaronder muggen en enkele voor de landbouw schadelijke soorten, is het ook een welgekomen gast.

De Vleermuizenwerkgroep zal de vleermuizenactiviteit in en rond de toren nauwgezet opvolgen. Blijkt de vleermuizentoren met de leistenen buitenbekleding een succes te zijn, dan hopen de initiatiefnemers dat dit voorbeeld ook door andere gemeenten zal gevolgd worden om vleermuizen een extra overlevingskans te bieden.

Op zondag 2 juni was het dan zover, rond 13.30 uur waren er enkele speeches aan de schapenstal: na een korte inleiding van Dirk Willems (Natuurpunt

Vorselaar) was het de beurt aan Schepen Filip Van den Broeck (gemeente Vorselaar) en Alex Lefevre als voorzitter van de

Vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt. Leraar Tom Verwimp en leerling Thomas Bosmans spraken in naam van de scholengemeenschap KOGKA, vooral het enthousiasme van Thomas kon op veel meeval rekenen.

Na de speech van Kris Van Dijck (ondervoorzitter Regionaal Landschap Klein en Grote Nete) was het dan zo ver, de vele aanwezigen wandelden naar de toren aan de rand van de Aa en kon de toren officieel geopend worden. Terwijl Joris Matthé van het Regionaal Landschap terplaatse nog een woordje uitleg gaf over het hele project waren de vrijwilligers van Natuurpunt Vorselaar volop bezig met de voorbereiding van de receptie die aan de vele deelnemers werd aangeboden door de gemeente Vorselaar. Tot ongeveer 14u30 konden de vele genodigden en geïnteresseerden (ongeveer 200 man/vrouw) genieten van een Gageleer, Vorselaarse V'kes en een stukje van de prachtige "vleermuizentaart" gemaakt door de bakkerijafdeling van de scholengemeenschap KOGKA.

Rond 14u30 was er een keuzeprogramma aangeboden door Natuurpunt: er vertrok een

wandeling door het Schupleer met als gids Marleen Jansen en was er ook een fietstocht naar en door het Engels Kamp in Grobbendonk onder leiding van Eddy Vercammen.

Mede door het mooie weer en de grote opkomst was het terug een erg gesmaakte en geslaagde "zondagnamiddag aan de Schapenstal".

Spechtenwandeling Peertsbos

Tekst: Guy Bellens

De winters waren veel, veel mooier heel vroeger, tot midden maart lag het nog vol met sneeuw en ijs.

Wie het liedje zong weet ik niet maar tekst en melodie gonsden door mijn hoofd toen ik naar de parking van het Bloso-centrum reed.

Tijdens een normale spechtenwandeling wordt er bij de minste kik of roffel halt gehouden. We nemen dan ruim onze tijd om alle bomen aan een grondig onderzoek te onderwerpen tot we op een tak een groene, zwarte of bonte specht hebben kunnen lokaliseren. Om bij de voor maart uitzonderlijk winterse temperatuur niet uit onze frak te bibberen besloten we wijselijk om goed door te stappen en er een lange sneeuw wandeling van te maken door het Peertsbos, via de

Getlagen tot aan de oever van de Aa en terug. Het lijstje met waargenomen spechten beperkt zich dan ook tot de meest voorkomende soort, de Grote bonte specht. Grote groepen vinken en kepen hadden beschutting gezocht in het bos. Een Boomkruiper kroop langs een stam omhoog en zocht

naar tussen de schors verborgen insecten. Zijn kleurrijkere en luidruchtigere kameraad de Boomklever deed ons regelmatig omhoog kijken. In de kruin van een den kregen we heel mooi een Kruisbek in het vizier. We zagen wel negen reeën onderweg. In een weide vroeg een

eenzame Kievit zich af wanneer die lente nu eindelijk kwam. Twee Buizerds cirkelden boven de vallei en uit het bos weerklonk het geroep van de Havik. Op de terugweg konden we nog genieten van enkele Putters.

Als het vandaag 1 graad wordt, dan is het van 1879 geleden dat het op 24 maart nog zo koud was. Dat is, even tellen, 134 jaar terug in de tijd" en het is van 1952 geleden dat er zo laat in maart nog zo veel sneeuw was" twitterde weerman Frank Deboosere. Wij hebben vooral genoten van het winterse landschap tijdens onze wandeling.

Robin de roodborst

Tekst: Paula, Julien, Wie en Domi

Activiteit voor de catechisten.

Het verhaaltje gaat over een vogeltje: Dat vliegt tegen een ander vogeltje aan. Wat een mooi vogeltje! het heeft een rood borstje.

Een Roodborstje

De vogeltjes, en in dit geval de catechisten: werken hard aan hun nestje, Ze werken nog harder Het vrouwtje vooral, zij richt het nest in...

Het mannetje mag niet binnen! En dan...

Legt het vrouwtje de eitjes. Ze broedt, en het mannetje brengt haar lekkere eiwitrijke rupsen om op te eten Ze broedt, en het mannetje vliegt af en aan

Ze broedt, En er komen kleine lieve vogeltjes uit de eitjes tevoorschijn Het mannetje vliegt nog meer af en aan, Ze eten, Het mannetje vliegt nog meer af en aan... Ze eten en groeien,

En soms Komt er een sperwer...een dood roodborstje?

Het gaat over de roodborst, Over de zorg die deze dieren dragen voor mekaar, En over hoeveel energie ze besteden, en hard ze moeten werken.

De moraal: Zorgen voor iemand vraagt inzet!

Wij hopen dat alle catechisten hier iets hebben geleerd, dat ze eens goed hebben kunnen lopen en de winnen de teams werden blij gemaakt met een pin of een sticker van VOC Herenthout.

HUIS HAEST

**WIJNEN - LIKEUREN
ROOKARTIKELEN
KRANTEN - TIJDSCHRIFTEN**

**Zandstraat 1 - 2200 Herentals
Tel. 014/21.27.78
Fax 014/21.52.10**

Paddenoverzet 2013: een overzicht!

Wat een jaar! Door vele mensen gecatalogeerd als een lange winter, vooral té grijs, maar ook te koud. Veel gestook in huis en dus een slechte luchtkwaliteit.

Maar toch.
Opnieuw zetten vele vrijwilligers zich 's ochtends en 's avonds in om padden en andere amfibieën over te zetten. Ondanks de grijsheid en ondanks de koude, de vries of de sneeuw.
Uit de resultaten die we behalen dit jaar kunnen we het volgende vertellen:

Op de **Nieuwendijk** in **Bouwel** werden er maar liefst in totaal **1.126** amfibieën overgezet. Hieronder padden (mannetjes, vrouwtjes en juvenielen), kikkers (groene en bruine kikker) en salamanders (Alpenwatersalamander en kleine watersalamander). In 2012 waren dit 846 amfibieën.

Een mooi resultaat denken wij dan. Wanneer we het verloop bekijken tussen de maanden in 2013, dan was februari echter nog te koud. Het gros trok in maart, met een eindtotaal van 807 diertjes. De nasleep in april kwam er met nog eens 319 diertjes.

Op de **Nijlense Steenweg** in **Herenthout** werden er **1.360** amfibieën overgezet, waarvan 931 in maart en 429 in april. In 2012 werden er maar 901 amfibieën overgezet, en waren er meer slachtoffers. Het is duidelijk dat er een

verschuiving in de tijd optreedt. We komen meer en meer terecht in een latere periode van het jaar, waar we ook al terugtrek waarnemen. Soms trekken de amfibieën ook gewoon naar twee kanten. Een actiepuntje voor volgend jaar!

Ons besluit:
Wat voor de mens wordt gecatalogeerd als een slechte winter, is voor de dierenwereld niet altijd slecht.

Indien er interesse is voor deze paddenoverzet, aarzel niet en contacteer ons!

Inhuldiging infobord

Tekst: Walter Roggeman

Mijnheer de Burgemeester,
Genodigden, Beste vrienden

De cirkel is dus rond. Na de Tikkebroeken en de Zegge sluiten we hem vandaag met

een wandeling in de Snekensvijver en daarmee hebben we dan hulde gebracht aan drie figuren, drie mannen met visie die ervoor gezorgd hebben dat dit deel van de Kempen nog op de natuurkaart staat. Pastoor Segers, Marcel Verbruggen en Jos Cuypers, want zij zijn het, waren getuige van de ongekende en zeker op dat ogenblik slechts door weinigen gewaardeerde natuurwaarde van deze gebieden. En het kan niet genoeg gezegd worden, het waren particulieren, vrijwilligers dus, die al hun vrije tijd gebruikten om te vechten voor het behoud van deze gebieden. We hebben donderdag Marcel Verbruggen aan het woord gehoord en hem horen zeggen dat er, ondanks hun strijd, heel veel verloren is gegaan, maar eveneens dat er, na vele jaren en inzet van veel gratis mankracht voor het beheer, toch soorten zijn die terugkeren. Er is dus hoop. En waar de overheid lang in gebreke is gebleven, is het nu juist dank zij deze overheid, de Europese Commissie, de provincie en de VMM dat we nog grootschaliger kunnen werken aan het herstel van natuur in deze vallei van de Kleine Nete, een voorbeeld van Europese topnatuur wat nu ook

door Europa erkend wordt. Onze pioniers hadden dus gelijk als ze 60 jaar geleden wezen op het unieke van deze gebieden. Natuurpunt is de initiatiefnemer voor dit grote project, maar we staan hier, zoals op zovele plaatsen voor een publiek private

samenwerking waarvan iedereen beter wordt. Ook de gemeenten, want hier wordt toch een aanzienlijk Europees subsidiebedrag naar de betrokken gemeenten gehaald. De toekomst zal bewijzen dat dit een pluspunt is voor de lokale economie, hetgeen reeds afdoende bewezen wordt in Limburg.

Investerings in natuur betalen zichzelf immers terug en vooral, ze zorgen voor de gezondheid en het zich goed voelen van de bewoners en degenen die zich hier zullen komen ontspannen. Natuurpunt en de overheid zijn dus complementaire partners in het realiseren van de doelstellingen naar biodiversiteit en groei van natuurgebieden die in het Vlaamse regeerakkoord en in andere pacts en voornemens op papier werden gezet. Een vergelijking dringt zich op: ook in de onderwijssector erkent de overheid dat ze niet alles zelf kan doen en voorziet ze de privé-sector van de nodige middelen om mee te realiseren wat moet. Natuurpunt en de andere erkende reservaatbeheerders zijn dus het vrij onderwijs van de natuursector. Ze realiseren, in ons geval met de hulp van duizenden vrijwilligers, wat de

overheid belooft en ook moet doen van Europa. Het Life-instrument zorgt echter niet alleen voor meer natuur, meer natuur die een Europese must is binnen het fameuze Natura2000-netwerk waartoe deze regio terecht behoort, maar net zo goed daarbuiten. Ook toegankelijkheid en informatie zijn belangrijke pijlers in elk Life-project en trouwens ook in de vele andere gebieden die wij beheren. Een infobord zoals hetgene wat wij hier inhuldigen, observatiehutten en wandelpaden maken een integrerend deel uit van onze natuurgebieden die niets meer vandoen hebben met de hermetisch afgesloten reservaten van vroeger. De burger is welkom bij ons, de burger aan wie wij fier tonen wat wij hier gerealiseerd hebben en nog zullen realiseren.

Samen met allen die met ons de weg willen opgaan van een Vlaanderen waar natuur en landschap een pluspunt betekenen voor de meerwaardezoeker die in eik van ons en in een groot aantal andere Vlamingen schuilt!

BUITENSPORT

Herenthoutseweg 202

2200 Herentals

Tel. 014/21.21.18

info@zwerfver.be

Vanaf begin mei tot eind september is de schapenstal op het Schupleer elke zondagnamiddag vanaf 13.30 tot 17 uur open voor het publiek. Vrijwilligers van Natuurpunt en VVV Vorselaar verzorgen er de permanentie. Bezoekers kunnen in de stal terecht voor toeristische info over Vorselaar en omgeving, en uiteraard ook over onze natuurgebieden.

De eerste zondag van elke maand organiseren we in of rond de schapenstal een speciale activiteit waarop iedereen welkom is. We voorzien dan ook een eenvoudig assortiment dranken die in de stal of buiten in de boomgaard kunnen geconsumeerd worden. De schapenstal kan zo een trefpunt worden voor alle leden van onze afdeling en voor alle fietsers, wandelaars en toeristen die er passeren.

De schapenstal staat nog steeds te beschikking van verenigingen, scholen en particulieren voor de organisatie van diverse activiteiten op vlak van wandelingen, natuur- en milieueducatie, recreatie, toerisme, gemeenschapsvorming.... Meer informatie kan u vinden op de Schapenstal site:

www.natuurpunt.be/schaapsstal

07.07

Herentals

Turen naar vogelkuren

Vanuit de vogelkijkhut zoeken we over de plas en het gageelstruweel naar vogels.

Zondag 7 juli, van 8u - 11u

Vogelkijkhut Snekensvijver -
Lichtaartseweg, Herentals
Guy Bellens 014/26.27.89

13.07

Herentals

Plantenwerkgroep Thalictrum

De molliniaweide op Kamergoor kende al een hele (beheer)geschiedenis: van verruigd grasland, over schapenpaardenwei naar opnieuw hooiland. Dit alles met als doel de botanische rijkdom (groeiplaats van dotterbloem en waterdrieblad) te behouden.

Zaterdag 13 juli, om 9u

Hoek Langendonk-Kamergoor Herentals
Eddy Vercammen 0478 45 45 47

14.07

Vorselaar

Big Jump

In heel Europa springen vandaag mensen in het water om de nodige maatregelen te vragen opdat de waterkwaliteit van onze rivieren, kanalen en meren zou verbeteren. Zuivere waterlopen, vol leven en waarvan iedereen kan genieten: daarvoor organiseren ook wij dit jaar een "big jump" in de Aa in Vorselaar. We nodigen iedereen uit om mee de Aa in te springen, en er samen een supergezellige zomernamiddag van te maken in het unieke kader van het Schupleer aan de schapenstal. Ambiance verzekerd.

Zondag 14 juli, start programma 13u30 - Big Jump om 15u

Schapenstal - Dijkbaan, Vorselaar
Dirk Willems 014 50 12 63 dirk_willems@pandora.be

20.07

Geel

Plantenwerkgroep Thalictrum

Dit voormalig hooiland was door achterstallig beheer meer dan de helft verbot. De laatste 2 jaar werd het telkens éénmaal gemaaid en in de winter werd terug een stuk open gemaakt.

Zaterdag 20 juli, om 9u

Brugje aan het eind van Binnenbroek
Jeannine Simonis 014/59.31.65
jeannine.simonis@telenet.be

20.07

Vorselaar

Beheerwerk Lovenhoek

Iedereen is welkom, ook voor enkele uurtjes.

Zaterdag 20 juli, om 9u

Kapel van de Lovenhoek (einde omstreeks 13 uur)
Ilf Jacobs 0494/26.94.16

03.08

Geel

Plantenwerkgroep Thalictrum

Via een Life project werd een historisch ven opengemaakt en de omliggende duinen hersteld. We zijn benieuwd hoe de natuur op deze inrichtingswerken reageert.

Zaterdag 3 augustus, om 9u

Geel Bel, (Jeugdcentrum De Kievit)
Kapucienenberg 38
Jeannine Simonis 014/59.31.65
jeannine.simonis@telenet.be

02.08 - 04.08

Vorselaar

Werkweekend Lovenhoek

Natuurpunt Vorselaar en JNM Neteland nodigen je uit voor een zomers werkweekendje! Natuurgebied Lovenhoek kon de voorbije jaren rekenen op de onvermoeibare inzet van tal van vrijwilligers, JNM'ers en sympathisanten. Deze zomer verenigen we de krachten tijdens een sfeervol weekendje. De noeste arbeid in de natuur koppelen we aan gezellig samenzijn. Zaterdag eten we allemaal samen en kunnen we nagenieten aan een kampvuur...iedereen is welkom!

vrijdag 2/8 - 18u tot zondag 4/8 - 17u

Vroegeinde, Vorselaar

Meebrengen: werkkledij (voor diegenen die willen blijven slapen fiets, tentje, slaapperief). Laat even weten wanneer je erbij kan zijn, dan voorzien we ook voor jou eten
Ilfjacobs@yahoo.co.uk of 0494/ 26 94 16

03.08

Vorselaar - Herentals

Poelenwerkgroep

Wateronderzoek van twee vennen op het heiken .

Zaterdag 3 augustus, om 10u en 13u

1. Schapenstal - Dijkbaan, Vorselaar
 2. Bedrijvenpark unit 13B - Dikberd 14, Herentals
- Louis Pals 014/58.97

04.08

Vorselaar

Viking Kubben

Vandaag spelen we "Kubb" een Vikingschaakspel, dit is een combinatie van bowling, petanque en schaken. In dit Zweeds spel moet je als eerste de koning omverwerpen, spanning en plezier verzekerd..

Zondag 4 augustus, De Gageleerbar is open van 13u30 - 17u

Schapenstal - Dijkbaan, Vorselaar

05.08

Herentals

Turen naar vogelkuren

Vanuit de vogelkijkhut zoeken we over de plas en het gageleerweel naar vogels.

Zondag 5 augustus, van 8u - 11u

Vogelkijkhut Snekensvijver - Lichtaartseweg, Herentals
Guy Bellens 014/26.27.89

10.08

Herentals

Plantenwerkgroep Thalictrum

Het perceel werd ongeveer 15 jaar geleden geplagd en evolueerde sindsdien naar een structuurrijke heide met naast oude en jonge struikheide ook dopheide, liggende vleugeltjesbloem en stekelbrem.

Zaterdag 10 augustus, om 9u

Parking infobord Olens Broek
Roerdompstraat Olen
Eddy Vercammen 0478 45 45 47

11.08

Vorselaar

Beheerwerken Schupleer

Iedereen is welkom, ook voor enkele uurtjes!

Zondag 11 augustus, om 9u (einde omstreeks 13u)

Schapenstal - Dijkbaan, Vorselaar
Yannick Daems 014/23.05.67

12.08

Olen

Cursus Sterrenkrozen en fonteinkruiden

Inschrijven verplicht.

Maandag 12 augustus, om 19u30

Pastorie - Lichtaartseweg 200, St. Jozef Olen
Jeannine Simonis 014/59.31.65
jeannine.simonis@telenet.be

17.08

Olen

Cursus Sterrenkrozen en fonteinkruiden

Inschrijven verplicht.

Zaterdag 17 augustus, om 9u

Parking infobord Olens Broek
Roerdompstraat Olen
Jeannine Simonis 014/59.31.65
jeannine.simonis@telenet.be

18.08

Kasterlee

Dagwandeling Heiberg – Snekensvijver – Olens Broek

Om 9u vertrekken we aan tennisclub Ter Heyde voor een wandeling via Heiberg naar Snekensvijver. Omstreeks 12u bereiken we terug ons vertrekpunt om ons boterhammetje op te eten en we gaan iets drinken in het clubhuis van Ter Heyde. Om 13u start dan het tweede deel van onze tocht via de vallei van de Kleine Nete naar het Olens Broek.

Zondag 18 augustus, om 9u of 13u

Parking Ter Heyde Lichtaartseweg 216/1 Herentals
Guy Bellens 014/26.27.89

24.08

Geel

Plantenwerkgroep Thalictrum

Voor de tweede keer dit jaar zullen we in Neerhelst water- en oeverplanten inventariseren.

Zaterdag 24 augustus, om 9u

Einde Larumsebrugweg aan de kanaaldijk
Jeannine Simonis 014/59.31.65
jeannine.simonis@telenet.be

26.08

Westerlo - Olen

Poelenwerkgroep Waterbeestjes

We zijn benieuwd om te weten welke waterdiertjes er in deze poel leven.

Maandag 26 augustus, om 14u en 18u

1. Hoek Zoerleberg – Broekstraat, Westerlo
 2. Pastorie - Lichtaartseweg 200, St. Jozef Olen
- Eric Stoffelen tel. 011/21.56.50 of
ericstoffelen@skynet.be

31.08

Grobbendonk

Wandeling Kerkeheide

We bewonderen de bloeiende heide en kijken uit naar de toekomstige beheerwerken.

Zaterdag 31 augustus, om 14u

Einde Dennenlaan, Grobbendonk
Julien 014/516157 julienbo@scarlet.be

31.08

Westerlo

Plantenwerkgroep Thalictrum

Voor de tweede maal zullen we de poel maar nu ook het perceel inventariseren.

Zaterdag 31 augustus, om 9u

Westerlo, Zoerle-Parwijs, Broekstraat,
Parking Tennis T.C. Westerlo
(halverwege de Broekstraat links ! aan
de tennisterreinen)
Jeannine Simonis 014/59.31.65
jeannine.simonis@telenet.be

01.09

Herentals

Turen naar vogelkuren

Vanuit de vogelkijkhut zoeken we over de plas en het gagelstruweel naar vogels.

Zondag 1 september, van 9u - 11u

Vogelkijkhut Snekensvijver -
Lichtaartseweg, Herentals
Guy Bellens 014/26.27.89

01.09

Vorselaar

Happening "Lokaal en Gezond"

Werkgroep Transitie Vorselaar, Samentuin De Tuinfluit en Natuurpunt organiseren aan de schapenstal een **markt** met wilde en vergeten groenten en fruit van eigen bodem, bio-bieren, houtovenbrood, honing van bij ons... en een **ruilbeurs** van zaden, planten, groenten en fruit. Met infosessies biobabbel, permacultuur, iets ..., verder zijn er infostanden van Velt, Natuurpunt, Voedselteams en Behaag onze Kempen.

Zondag 1 september, van 14u tot 17u

Schapenstal - Dijkbaan, Vorselaar

07.09

Herentals

Beheerwerken Heiberg

De vakantie en het broedseizoen zitten erop en wij vliegen er terug in. Graag een seintje als je komt...de kok weet dat graag! Iedereen is welkom, ook voor enkele uurtjes!

Zaterdag 7 september, om 9u

Einde Lavendelweg, Herentals volg de pijlen "Natuurpunt"
Herman Puls tel: 014/21.96.08,
puls.herman@scarlet.be

16.09

Westerlo - Olen

Poelenwerkgroep Waterbeestjes

We zijn benieuwd om te weten welke waterdiertjes er in deze poel leven.

Maandag 16 september, om 14u en 18u

1. Geel-Larum einde Larumsebrugweg
2. Pastorie - Lichtaartseweg 200, St. Jozef Olen
Eric Stoffelen tel. 011/21.56.50 of ericstoffelen@skynet.be

21.09

Grobbendonk

Beheerwerken Kerkeheide

Maaien van de grassen en opslag tussen de heide verwijderen. 's Middags is er een hapje voorzien. Zij die maar een paar uren kunnen komen zijn ook altijd welkom!

Zaterdag 21 september, van 9u tot 16u

Einde Dennenlaan, Grobbendonk
Julien 014/516157 julienbo@scarlet.be

21.09

Vorselaar

Beheerwerken Lovenhoek

Iedereen is welkom, ook voor enkele uurtjes!

Zaterdag 21 september, van 9u tot 13u

Kapel van de Lovenhoek
Ilf Jacobs 0494/26.94.16

30.09

Vorselaar

Poelenwerkgroep Waterbeestjes

We zijn benieuwd om te weten welke waterdiertjes er in deze poel leven.

Maandag 30 september, om 14u en 18u

1. Schapenstal - Dijkbaan, Vorselaar
2. Pastorie - Lichtaartseweg 200, St. Jozef Olen
Eric Stoffelen tel. 011/21.56.50 of ericstoffelen@skynet.be

05.10

Herentals

Beheerwerken Snekensvijver

Iedereen is welkom, ook voor enkele uurtjes!

Zaterdag 5 oktober, van 9u tot 13u

Vogelkijkhut Snekensvijver -
Lichtaartseweg, Herentals
Kristof Sprengers 0486/79.25.53
kristofsprengers@telenet.be

06.10

Herentals

Turen naar vogelkuren

Vanuit de vogelkijkhut zoeken we over de plas en het gagelstruweel naar vogels.

Zondag 6 oktober, van 9u - 11u

Vogelkijkhut Snekensvijver -
Lichtaartseweg, Herentals
Guy Bellens 014/26.27.89

Reservaten

Life+ Kleine Nete: meten is weten!

Tekst: Wout Opdekamp

Een project zoals Life+ Kleine Nete brengt heel wat verantwoordelijkheden met zich mee.

Het stelt ons enerzijds in staat om heel wat aankopen te doen en grote inrichtingswerken uit te voeren, met als doel verdwenen natuurwaarden te herstellen en de biodiversiteit te doen toenemen. Maar om na te gaan of we hier werkelijk in slagen, is het anderzijds noodzakelijk om de situatie op het terrein goed op te volgen, zowel voor als na grote ingrepen. Het monitoren van de aanwezige fauna en flora is hierbij uiterst belangrijk. Niet alleen is het een verplichting die we t.o.v. de Europese commissie moeten naleven, het stelt ons ook in staat om ons beheer te evalueren en indien nodig tijdig bij te sturen. In het projectgebied zijn meerdere werken reeds uitgevoerd. Voor andere ingrepen zijn de voorbereidingen getroffen en staan we klaar om er in te vliegen. Ook hier is het dus bijzonder nuttig om zoveel mogelijk gegevens te verzamelen over de aanwezige

fauna en flora. Zo zullen we kunnen aantonen of de ingrepen die we uitvoeren wel degelijk bijdragen tot onze doelstelling, of kunnen we belangrijke lessen trekken naar de toekomst toe.

Het verzamelen van al deze gegevens is een hele karwei. Vegetatieopnames vertellen ons hoe graslanden evolueren, broedvogelinventarisaties geven aan of onze vogels het goed of slecht doen, het voorkomen van bepaalde insecten kan een indicatie zijn voor de kwaliteit van habitats. Gelukkig kunnen we rekenen op vele vrijwilligers of stagestudenten die massa's waarnemingen in onze gebieden registreren. Denk bijvoorbeeld maar aan de planten- of poelenwerkgroep die actief zijn in de regio. Iedereen kan echter zijn steentje bijdragen bij het verzamelen van deze waardevolle gegevens. Via de website www.waarnemingen.be kan je zeer eenvoudig al je waarnemingen invoeren en documenteren. Zo blijven ze niet alleen voor jezelf overzichtelijk bewaard, maar kunnen anderen ze ook raadplegen. Dit data-portaal vormt dan ook een belangrijke bron van informatie bij het staven van beheerplannen of monitoringrapporten. We willen dan ook een warme oproep doen om het komende seizoen de natuur in te trekken, zoveel

mogelijk fauna en flora te determineren en alles in te geven via waarnemingen.be. Niet alleen is het een bijzonder leerrijke en fascinerende bezigheid, je draagt bovendien ook nog eens je steentje bij aan het herstel en de bescherming van onze natuur!

We geven je alvast nog eens de lijst van diersoorten mee die in kader van het project Life+ Kleine Nete bijzonder nuttig zijn om te documenteren:

Monitoringslijst Fauna:

- Vogels: matkop, boompieper, nachtzwaluw, boomleeuwerik, blauwborst, rietzanger, sprinkhaanzanger, nachtegaal
- Vissen: kleine modderkruiper, rivierdonderpad, bittervoorn en beekprik
- Amfibieën en Reptielen: Heikikker, poelkikker en levendbarende hagedis
- Libellen: weidebeekjuffer, bosbeekjuffer, bosbeekjuffer, koraaljuffer, beekrombout en venwitsnuitlibel
- Dagvlinders: bont dikkopje, bruine eikenpage, groentje
- Overige insecten: groene zandloopkever, bastaardzandloopkever, knopsprietje, moerassprinkhaan, heidesabelsprinkhaan

Veel plezier!

Biologisch Tuinbouwbedrijf

't Meulenhuis

Geert en Nancy Van Turnhout - Verschueren
Molenstraat 36
2288 Bouwel
meulenhuis@meulenhuis.net
0499/346102

thuisverkoop
Ma : 09.00 - 12.00
Wo : 09.00 - 12.00 & 13.30 - 17.00
Vr : 13.30 - 17.30
Za : 09.00 - 12.00

aardappelen - asperges - seizoensgroenten
Levering groentepakketen info : www.voedselteams.be
ook aanbod "vergeten" groentensoorten

controle Blik

Vergaderzaal
gratis beschikbaar

café
BRIGAND

Bovenrij 59
2200 Herentals
Tel. 014 22 15 12
maandag gesloten

Méer dan 100 verschillende bieren !

60 jaar natuurreservaten in Vlaanderen

Een historische terugblik op het begin

Tekst: Jos Gysels

De oudste natuurreservaten in België zijn opgericht in het midden van de vorige eeuw. Dat is veel later dan in onze buurlanden en bovendien op een nogal ongewoon moment: tijdens (in Wallonië) of kort na (in Vlaanderen) de Tweede Wereldoorlog. Ze kwamen tot stand op initiatief van particuliere verenigingen. Wat waren de motieven voor de oprichting van natuurreservaten? Welk beheer werd er gevoerd? Wie was er welkom? Een korte historiek van de eerste drie Kempische

reservaten Snekensvijver, Tikkebroeken en De Zegge.

Beter laat dan nooit

Belgische Vogelreservaten kocht in 1953 Snekensvijver, een 20 ha groot ven met een kokmeeuwenkolonie op de grens van Herentals en Lichtaart (Kasterlee). Het was het eerste reservaat van wat de grootste terreinbeherende vereniging in Vlaanderen zou worden. Ongeveer gelijktijdig verwierf de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde uit Antwerpen (de Zoo) De Zegge in Geel, een deel van het bedreigde Geels Gebroekt, en startte De Wielewaal een aankoopproject in De Tikkebroeken, langs de Rode Loop op de grens van Kasterlee en Oud-Turnhout. Aan de andere kant van Vlaanderen, in Knokke, werd Het Zwin, eigendom van de "Compagnie Het Zoute" van de

familie Lippens, in 1952 ingericht als privaat natuurreservaat. Het zuiden van het land was iets vroeger aan zet. In 1942 sloot Ardennes en Gaume een erfpacht voor het behoud van de kalkgraslanden van Torgny (Rouvroy). In 1943 kocht diezelfde vereniging de "Roches noirs" in Comblain-au-Pont. Dat was laat in vergelijking met onze buurlanden. In Nederland verwierf Natuurmonumenten al in 1906 het Naardermeer. En in Duitsland werd de Drachtenfels, een rotspartij langs de Rijn, zelfs al in 1836 aangekocht door de toenmalige Pruisische staat. Het was overigens ook aan een Pruisische wet (uit 1907) te danken dat de vallei van de Warche in de Oostkantons (Malmédy), toen nog Duitsland, het eerste beschermd landschap werd in – het huidige - België.

Erfgoedlandschappen

Toch viel België in de vroege jaren 1900 niet helemaal uit de toon. De noodzaak om naast monumenten, ook landschappen te beschermen – zij het in hoofdzaak om esthetische redenen – werd al snel ingezien. De wet "tot het behoud van de schoonheid der landschappen" kwam in 1911 tot stand. En een jaar later kreeg de Koninklijke Commissie voor Monumenten een aparte afdeling landschappen. Maar het was vooral de Wet van 7 augustus 1931 "op het behoud van monumenten en landschappen" die toeliet om op een systematische manier

**VERHAEGEN
VERPOORTEN**
ADVOCATEN

Hugo VERHAEGEN
Bieke VERHAEGEN
Peter VERPOORTEN

Lierseweg 102-104 / 2200 Herentals
T 014-21 56 86 / F 014-21 59 18

Heldenplein 42 / 3945 Oostham
T 011-80 67 08 / F 011-81 81 19

advocatenverhaegen@telenet.be

Contractenrecht

Aansprakelijkheidsrecht

Handelsrecht

Verzekeringsrecht

Strafrecht

landschappen te gaan beschermen. Onder deze wet zijn vooral (kasteel)parken, omgevingen van monumenten en geïsoleerde landschapselementen zoals kapelletjes en solitaire bomen beschermd, en jammer genoeg maar weinig aaneengesloten natuurlandschappen. In de jaren '30 zijn wel de duinen van de Westhoek, het Peerdsbos in Brasschaat en het Zwin beschermd. In 1940 en 1941 kwamen daar De Liereman in Oud-Turnhout, Terlamen en de Bolderberg in Zolder en de Kalmthoutse heide bij. Er ontstonden ook al vroeg verenigingen die zich de bescherming van gebieden aantrokken. In 1909 werd de Liga van de Vrienden van het Zoniënwoud ("Ligue des Amis de la Forêt de Soignes") opgericht. Een jaar later de Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon (KVNS). De KVNS zou zich ondermeer sterk inzetten voor het behoud van de Kalmthoutse heide.

Naar het voorbeeld van de Franse Ligue pour la Protection des Oiseaux (LPO), zag zelfs het Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels (1923) het als één van haar taken "het inrichten van toevluchtsoorden en het organiseren van een net van reservaten voor de bescherming van de vogels". In de Belgische kolonie was men meer baanbrekend. In 1925 werd het Albertpark (nu: Virunga-park in Democratische Republiek Congo) gesticht, het allereerste nationaal park in Afrika. Graaf Léon Lippens, zelf enkele jaren onderdirecteur van het Albert Park, merkte in 1950 op: "Op gebied van natuurreservaten, wat bestaat er in België? Wat bestaat er in Vlaanderen? Niets, helemaal niets. Integendeel, in Belgisch Congo zijn we wel op de hoogte en bezitten we prachtige Nationale Parken, waaronder het Albert Park één der schoonste natuuroorden in de ganse wereld." Aansluitend

verwees hij naar het goede voorbeeld van Nederland, doelend op de vroege realisaties van Natuurmonumenten.

Jean Massart, wetenschapper

Jean Massart, professor plantkunde aan de universiteit van Brussel, was de eerste die in het begin van de vorige eeuw vanuit wetenschappelijk oogpunt pleitte voor het oprichten van natuurreservaten. Hij was goed geïnformeerd over de ontwikkelingen in andere landen. In "Pour la protection de la nature en Belgique", verschenen in 1912, liet hij zien dat "men in alle beschaaft landen de noodzaak inzag, zowel vanuit wetenschappelijk als esthetisch oogpunt, om de natuur te beschermen." In Zwitserland, Nederland en Engeland namen vooral private organisaties, al dan niet erkend en gesubsidieerd door de overheid, het voortouw. In de Verenigde Staten en Zweden

speelde de overheid een belangrijke rol en in Duitsland en Frankrijk functioneerde een gemengd systeem. Massart vond dat er ook in België dringend iets moest gebeuren. Zijn voorkeur ging uit naar de bescherming van grote, onaangetaste natuursparken ("parcs naturels") "waar de invloed van de mens beperkt gebleven was". Deze gebieden moesten representatief zijn voor de onderscheiden ecodistricten ("districts naturels"), en leefgebieden omvatten van karakteristieke soorten, eerder dan van zeldzame soorten. Daarnaast zag Massart kleinere reservaten, van belang voor één of ander aspect en die – om educatieve redenen - liefst gelegen waren in de buurt van steden. Hij stelde voor om ook een reeks terreinen aan te duiden "die gebruikt konden worden om planten en insecten te verzamelen". Een derde type van te beschermen gebieden waren de woonplaatsen van zeldzame soorten. Onder zeldzame soorten rekende Massart overigens niet alleen soorten die speciale eisen stelden aan hun leefomgeving, maar bijv. ook recente exoten. Massart stelde dus al voor de eerste wereldoorlog voor om naast mooie landschappen, die bescherming verdienden om esthetische redenen, "wetenschappelijke" reservaten op te richten waarin de natuur aan zichzelf kon worden overgelaten. Dat betekende onder meer: een verbod op

jacht, vogelvangst en visserij, op bebossing, op ontwatering en zelfs op het afplaggen van de gronden (!). Gemeenten die niet meer konden beschikken over gemene weidegronden, konden hiervoor vergoed worden. Hij stelde een "persoonlijke en onvolledige" lijst samen van prioritair te beschermen gebieden. Daarvan waren er 26 gelegen in Vlaanderen. Het werk van Massart kreeg in Vlaanderen onder meer bekendheid door het deel over De Kempen in de bekende reeks Steden en Landschappen.

B(N)VR

Belgische Vogelreservaten (sinds 1960: Belgische Natuur- en Vogelreservaten) werd in 1951 opgericht met als specifiek doel: "de vrijwaring der natuurgebieden in België waarvan het behoud verzekerd dient te worden in het belang van de natuurwetenschappen in het algemeen en van de ornithologie in het bijzonder. De middelen die door de vereniging tot het verwezenlijken van haar doel worden aangewend zijn: het verwerven in eigendom van deze gebieden, of in pachtvorm, of het is gelijk op welke andere manier". Twintig jaar later schreef graaf Léon

Lippens, één van de oprichters: "het was in een ware geest van verzet dat de oprichters van de Belgische Vogelreservaten het plan opvatten de gebeurtenissen niet langer af te wachten, en het bewijs te leveren dat het privaatininitiatief in staat was om te handelen, daar waar het openbaar bestuur weigerde ook maar iets te ondernemen." BVR was in de beginjaren uitgesproken Belgicistisch en koningsgezind. Op de opening van Snekensvijver wapperde hoog de Belgische vlag. Door afstand te nemen van de Vlaamsere en volksere De Wielewaal, slaagde de nieuwe vereniging er wel beter in om kapitaalkrachtige mecenasen aan te spreken. Toch was er in de eerste jaren weinig dat wees op grote vijandigheid tussen beide verenigingen. Tot aan de fusie in 2001 zou BNVR, later Natuurreservaten, de grootste terreinbeherende vereniging in België blijven, met veruit de meeste gebieden zowel in Vlaanderen als in Wallonië.

De Zegge

De Zegge was de eerste aankoop van BVR in 1952. Maar in geldnood geraakt door de aankoop van Snepkensvijver, sprong de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde in Antwerpen (KMDA) bij en kocht de gronden over. De aankoop van De Zegge kwam er door de dreiging van een van de laatste grote landbouwontginningen in Vlaanderen: de drooglegging van het Geels gebroekt, een 500 ha groot moeras in de vallei van de Kleine Nete. De ontginning kon niet worden tegengehouden. Gronden werden geruimd met de Kleine Landeigendom, waardoor het reservaat iets groter werd (van 18 naar 25ha).

Tegelijk zijn door en op kosten van de Kleine Landmaatschappij werken uitgevoerd om het natuureservaat te vrijwaren. In 1957 vatte KMDA-directeur Walter Van den Bergh (tevens bestuurder van BVR) het zo samen: "de strijd om het behoud van ons natuureservaat "Zegge" is beslecht. We moesten berusten in een compromis."

Gelegen midden in een landbouwgebied zou het nog een jarenlange strijd worden tegen verdroging en eutrofiëring. In 1973

werd een grootschalige solidariteitsactie "Red de Zegge" opgezet om geld in te zamelen voor de uitbreiding van het reservaat. Door de Antwerpse scholen werd meer dan 1 miljoen frank ingezameld. Voor latere uitbreidingen werd een beroep gedaan op De Wielewaal en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). Het Geels Gebroekt is omgezet in grasland, maar met de boterbergen en melkoverschotten nam, al vanaf de jaren '80, het economisch belang van de landbouwontginning af. Model melkbedrijven uit de jaren '60 zijn omgevormd tot paardenstallingen. Vandaag

wordt geruzied over een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) dat uitvoering moet geven aan het waterbeheerplan. Niet om natuur te redden of te herstellen, maar voor meer waterberging als "adaptatie" voor de klimaatwijziging.

Snepkensvijver

Op 22 september 1953 kocht BVR bij notaris Jansen in Lichtaart (Kasterlee) 19 ha "bosserij en moeras", genaamd Snepkensvijver. De kostprijs bedroeg 900.000 frank. In constante prijzen is dat vandaag ongeveer 163.300 euro of 1,14 euro per m². De aankoop van Snepkensvijver kwam er door een acute bedreiging van verkaveling. De eigenaar, een vastgoedbedrijf uit Brussel, was van plan om (3) villa's te bouwen op de strook tussen de vijver en de weg. Het aansluitend domein De Heide (eigendom van notaris Jansen) werd tot 1970 mee beheerd als reservaat, tot de eigenaar de jacht ging verhuren aan een ijsroomfabrikant uit een aanpalende gemeente. Het niet onaanzienlijke bedrag van de aankoop van Snepkensvijver werd op een opvallend korte tijd opgehoest. Er bestonden toen nog geen subsidies van de overheid. Wel

Dit zijn de openingsuren van ons kantoor:

ma : 9u - 12u en 15u - 18u
di : 9u - 12u en 15u - 18u
wo : 9u - 12u
do : 9u - 12u en 15u - 18u
vr : 9u - 12u

Roel en Greet D'haeseleer
Nieuwstraat 25
2200 Herentals

Tel. 014/86 06 30
Fax 014/86 06 31
E-mail : roel.dhaeseleer@dvvlap.be

Verzekeringen
Beleggingen - Leningen

schonk het provinciebestuur van Antwerpen een eenmalig bedrag van 20.000 frank. Maar verder werd het overgrote deel bijeengebracht door een handvol kapitaalkrachtige mecenasen. In totaal waren er 7 donateurs die een bedrag van 100.000 frank. of meer gaven. Bij de schenkers heel wat (in hoofdzaak Franstalig) blauw bloed. De familie Lippens stortte in totaal meer dan 300.000 frank.

Vermeldenswaardig zijn verder giften van de Conseil International de la Chasse uit Parijs en de Belgische Sint-Hubertusclub.

De plechtige inhuldiging van het nieuwe reservaat vond plaats op 13 juni 1954. In de voormiddag werd Snekensvijver ingewandeld. 's Middags zat men aan een Kempische koffietafel en volgde een folkloristische voorstelling in Kasterlee. Nadien ging het gezelschap, met voorop de gouverneur van de provincie Antwerpen, naar Kasterlee. Daar werd Keeses Molen ingewijd, een stuk erfgoed gered dank zij de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon.

Tikkebroeken

De Wielewaal werd in 1933 in Antwerpen opgericht als ornithologische vereniging. Later werd het hoofdkwartier naar Turnhout verlegd. In 1946 liet voorzitter Segers zich, naar aanleiding van de inhuldiging van het eerste natuurreservaat van Ardenne et Gaume, positief

uit over de oprichting van natuurreservaten. "Ieder natuurliefhebber, en vooral ieder vogelliefhebber, is overtuigd dat in de toekomst natuurreservaten moeten opgericht worden of dat het wild oerschoon landschap zal verdwijnen en dat vele vogels geen voordelig midden zullen vinden om te verblijven en hun nesten te bouwen." Hij informeerde naar de financiering en kon vaststellen dat er door een groot aantal inschrijvers meer was bijeengebracht dan nodig voor de aankoop. "Niet alleen natuurliefhebbers hadden ingeschreven, maar banken, handels- en nijverheidsinstellingen, kloostergemeenten van mannen en vrouwen; onderwijsgestichten, enz. Heel de bevolking had daadwerkelijk

medegewerkt om een brok heerlijkheid uit de streek voor de toekomstige geslachten te bewaren.". Zeven jaar later wist De Wielewaal een natuurreservaat te verwerven. "Sinds vele jaren koesterde de leiding van De Wielewaal het verlangen een eigen natuurreservaat te verwerven. Was De Wielewaal, die de bescherming van de inlandse vogels van bij zijn ontstaan in zijn programma schreef, dat niet aan zichzelf verplicht? Bestond er in heel het land wel één vereniging, die daar beter dan zij was voor aangewezen? Daar werd menige boom over opgezet in beperkte vergaderingen en tijdens persoonlijke gesprekken; herhaaldelijk werden plannen ontworpen; onderhandelingen voor aankoop van geschikte terreinen werden aangeknoopt; éénmaal is de zaak zelfs zoveel als in kannen en kruiken geweest; maar telkens rezen onoverkomelijke moeilijkheden en viel het opzet in 't water. Op het ogenblik dat we dit schrijven is de eerste stap gezet, zijn door "De Wielewaal" de eerste percelen gekocht van een uitgestrekt gebied, dat we met de tijd helemaal hopen in handen te krijgen.".

ADVOCATENKANTOOR

Steven HEYLEN

Sophie DIELTJENS

*algemene rechtspraak - familierecht - huur
handelsrecht - invorderingen - verkeersrecht
schadegevallen - schuldbemiddeling*

Langstraat 128 B
2270 Herenthout

Tel. 014-511 952
Raadpl. na afspraak

Voor de aankoop van de Tikkebroeken had De Wielewaal zich in 1953 overigens omgevormd tot een vzw. In de statuten stond vanaf dan uitdrukkelijk dat de vereniging tot doel had: "de kennis en de bescherming van de in het wild voorkomende vogels te bevorderen door alle middelen, o. m. door het oprichten van vogelreservaten". Het gros van de middelen voor de aankoop van De Tikkebroeken werd door de vereniging (50.000 frank) en de afdelingen (20.000 frank van afdeling Turnhout) zelf opgebracht. Buiten die van pastoor Segers en juffrouw Meyers waren er geen grote private giften. Op een goed jaar

tijd werd toch bijna 100.000 frank bijeengebracht. De Tikkebroeken was geen eenmalige grote aankoop, maar een aaneenschakeling van kleine verwervingen. De eerste 6 percelen in 1953 waren samen amper 1,5 ha groot. Kostprijs: 20.000 frank. De Tikkebroeken lag nog meer dan Snekensvijver en De Zegge geïsoleerd in een cultuurlandschap. En ook in dit gebied zou de water(huishouding) in de latere jaren de meeste zorgen baren: verdroging door grondwaterwinning, ruilverkaveling met de daarmee gepaard gaande rechtstrekking en verbreding van de Rode Loop.

Jos Cuypers, conservator

Jos Cuypers was de eerste conservator van zowel Snekensvijver als De Zegge (tot 1960). Hij was een echte Kempenzoon, in zijn jeugd "een onverzadigbaar en berucht vogelrover" (in eigen woorden) en tot op latere leeftijd een verwoed jager. Hij was actief in De Wielewaal, onder meer als ondervoorzitter. Onder de oorlog richtte hij in Herentals de lokale Wielewaalafdeling op. Al voor de oprichting van de natuureservaten gidste hij groepen vogelliefhebbers naar het Zeggegebied en De Snekensvijver. Maar in 1951 stond hij ook mee aan de wieg van Belgische Vogelreservaten, waarvan hij in 1966 enige tijd voorzitter was.

De functie van conservator werd bij BNVR pas officieel geregeld in 1969. Maar dat veranderde weinig aan de taken. De conservator had vooral veel werk met het ontvangen van bezoekers. Wandelingen zorgden voor wat extra inkomsten. BNVR organiseerde ook kennismakingswandelingen voor de gemeentebesturen uit de omgeving, die naar goede Vlaamse gewoonte afgesloten werden met een "kleine versterking". Maar wat een conservator in die periode het meest bezig hield, waren de vele bedreigingen en soms

vijandigheid waaraan hij het hoofd moest bieden. Een doorgeknipte omheining, vandalisme en eierenrovers, een kleiduifschieting (in volle broedseizoen) op een aanpalend terrein, En dan waren er ook nog de jachtactiviteiten bij de bureu. Het verhaal ging dat de jagers joegen op speenvarkens die ze loslieten in de drevu. Het vergiftigen van roofvogels, waaronder wespndieven en zelfs een bruine kiekendief, kwam veel voor. De waterhuishouding was een andere kopzorg. Op de eerste plaats het (afval)water van een aangrenzende rotisserie dat geloosd werd in het reservaat. Het geruzie daarover verstoorde danig de relatie met de bureu. De grootste bedreigingen gingen uit van enkele bouwprojecten in de buurt van het reservaat. Zo was er de uitbreiding van een camping, met illegaal stort, en een aansluitende (niet vergunde) villaverkaveling. Ook de geplande bouw in 1970 van een motel tegenover het reservaat, zorgde voor veel onrust. In 1985 gaf conservator Cuypers de fakkel door. De vele geleide wandelingen werden hem te veel. Toen Marinus Esch, zijn opvolger, ermee stopte in 1999, pleitte deze voor het oprichten van

Natuurreservaat

Tot het midden van vorige eeuw, en deels zelfs nog tot vandaag was natuurreservaat (ook wel natuurreserve) een algemene term voor een stuk waardevolle natuur. Later kwam daar het aspect behoud en bescherming bij. In die betekenis werd het ook opgenomen in de editie 1950 van Van Dale-woordenboek. Natuurreservaat lijkt vooral een Vlaams woord. Van Dale-woordenboek geeft als synoniem natuurmonument, een begrip dat bij ons nooit echt ingang heeft gevonden.

Natuurreservaat, naast bosreservaat en natuurpark kregen een juridische betekenis door de Wet op het Natuurbehoud van 1973. Pas vanaf dan kan er sprake zijn van erkende natuurreservaten. Het onderscheid tussen natuurreservaat en bosreservaat is behouden gebleven in het Natuurdecreet en Bosdecreet van de jaren '90. De verschillen zijn evenwel subtiel. De doelstellingen van een bosreservaat (in hoofdzaak te bereiken door "nietsdoen") sluiten nog het meest aan bij de oorspronkelijke ideeën van Massart.

Natuurgebieden met wetenschappelijke waarde of natuurreservaten was in de jaren '70 eveneens een categorie binnen de groengebieden van de gewestplannen. Wat de duidelijkheid uiteraard niet ten goede kwam. Natuurpunt heeft het woord natuurreservaat al enkele jaren geschrapt en vervangen door natuurgebied. Dit om de breuk met het verleden te onderlijnen.

een beheerteam. Er werd toch nog een conservator benoemd.

Vogelreservaten

Het heeft bijna een halve eeuw geduurd voor het pleidooi van professor Massart voor de oprichting van natuurreservaten iets tastbaars opleverde. De esthetische landschapsbescherming dobberde tijdens het interbellum wel verder. Vooral dank zij de wet op de bescherming van monumenten en landschappen. Maar de wetenschappelijke benadering van Massart had weinig impact.

Het leek er zelfs op dat de pioniers uit de jaren 1950 Massart allang vergeten waren. Pas in 1966 zou Sylvester Tys de wetenschappelijke draad weer enigszins opnemen in enkele artikels over het doelmatig beheer van een natuurreservaat en de opdrachten van een terreinbeherende vereniging. Massart had vooral een grote verdienste als geobotanicus. De wetenschappelijk meest waardevolle natuurgebieden vormden volgens hem ook de mooiste landschappen. De natuurreservaten van de jaren '50 waren op de eerste plaats vogelreservaten. Belgische Vogelreservaten breidde pas in 1960 haar naam uit tot "vogel- en natuurreservaten" (in 1964 werd heel even de naam "Nationaal Centrum voor Studie en Behoud van Natuurlandschappen" gebruikt). In de statuten van De Wielewaal uit 1951 is enkel sprake van vogelreservaten. Meestal werd als verantwoording verwezen naar de populariteit van vogels bij het brede publiek. Het beheer en het onderzoek stonden ook volledig in het teken van de avifauna. In

T

2

Project

0477/39 25 17

fax: 014/50 64 69

www.projectt2.be

TUINARCHITECTUUR – TUINAANLEG

TUINONDERHOUD – TUINMEUBELEN

TUINVERLICHTING - TUINADVIES

1966 waren er niet minder dan 40.000 gecontroleerde selectieve nestkasten geplaatst.

Het verleggen van de focus van (avi)faunabeheer naar botanisch beheer kwam pas veel later. Snepkensvijver is daarvan een mooie illustratie. De kokmeeuwen, eens de trots en bestaansreden van het reservaat, werden later de grote boosdoeners, verantwoordelijk voor het eutrofiëren van het voedselarme Kempisch ven. In de jaren '80 was een deel van de populatie al uitgeweken naar het Zwart Water, een naburig ven in beheer van de Vlaamse Gemeenschap, dienst Natuur. Toen deze in 1990 resoluut koos voor de actieve bestrijding van de meeuwen en enkele jaren later grootscheepse saneringswerken liet uitvoeren, kwam er nog even protest van de conservator van Snepkensvijver. Uiteindelijk deed vooral de sluiting van een groot intercommunaal

huisvuilstort in de Netevallei alle kokmeeuwenkolonies de das om.

Vrije reservaten

De aanpak van BNVR en De Wielewaal vertoonde nog meer gelijkenissen. Van bij het begin werd bij BVR een onderscheid gemaakt tussen de reservaten in eigendom (soms "integrale reservaten" genoemd) en de zgn. vrije reservaten. Een begrip dat ook door De Wielewaal werd gehanteerd, tot men vanaf 1959 consequent de term ornithologische studiecentra (OSC's) ging gebruiken. Daarvoor werden overeenkomsten afgesloten met privé-eigenaars en – vooral bij De Wielewaal – ook openbare besturen. Aan de eigendomsrechten werd niet geraakt, ook niet aan het jachtrecht. Wel verbonden beide partijen zich er toe alle broedvogels en hun legsels te beschermen (met uitzondering van de kraaiachtigen). De vereniging mocht wetenschappelijk onderzoek

verrichten en geleide bezoeken organiseren. In 1963, 10 jaar na de eerste aankoop, had De Wielewaal nog altijd maar 2 reservaten in eigendom: De Tikkebroeken (6,5 ha) en De Korhaan (2 ha). Deze laatste was een privé-schenking van de voorzitter. Daarnaast waren er 13 OSC's in Vlaanderen en Brussel, samen ongeveer 1500ha. De

helft daarvan behoorde toe aan een openbaar bestuur (gemeente, staat, kerkfabriek). Zo had de vereniging onder meer een overeenkomst met de gemeente Oud-Turnhout voor de aanstelling van een conservator voor De Liereman. Nog eens 10 jaar later, in het begin van de jaren '70, was de oppervlakte in eigendom gegroeid tot 18 ha. Het ging dan vooral om de uitbreiding van de Tikkebroeken. BNVR beheerde op dat moment 32 gebieden, waarvan 18 in Vlaanderen. Samen 2.030ha en 75ha in eigendom, waarvan 38ha in Vlaanderen: Snepkensvijver (20ha), De Maten in Genk (17ha) en Hageven in Neerpelt (1ha). Naast dit alles bleef men ervan overtuigd dat de overheid (ook) een rol te spelen had. "Wij gaan akkoord met de opmerking dat alleen de officiële instanties de verplichting en tevens de middelen hebben om op doeltreffende manier de natuur te beschermen.". Enkele jaren na aankoop van de eerste reservaten door private verenigingen, volgde – schoorvoetend - ook de centrale overheid. De Hoge Raad voor de Domaniale Natuurreservaten en de Natuurbescherming werd opgericht (1957). Als eerste staatsnatuurreservaten werden de Hoge Venen en De Westhoek aangeduid. Tien jaar later volgde een volgende reeks met De Kalmthoutse heide (1968) en enkele veengebieden in Wallonië. Begin 1969 bedroeg de totale oppervlakte van de staatsnatuurreservaten 5.626ha.

Behouden

Inzake actief natuurbeheer liep De Zegge voor op de andere vroege natuurreservaten. In de overeenkomst met de Kleine Landeigendom, die verantwoordelijk was voor de ontginning van het Geels Gebroekt, waren ook

Café SPORTKRING

Kaartprijskamp slagen halen

- elke maandag om 20u
- elke dinsdag om 14u

Koulaak 6 – 2200 Herentals

inrichtingswerken binnen het reservaat voorzien. De Zegge was ook het eerste natuurreservaat waar professionele werkkrachten, in dit geval groenarbeiders in dienst van de Zoo, werden ingezet. Maar het dilemma waar de vroege natuurbeschermers voor stonden, bleef ook daar bestaan. In de woorden van Jos Cuypers: "Willen we de Zegge in haar toestand van 20 à 25 jaar geleden terug hebben, met haar eenden, dodaarsjes, meerkoeten, futen, woudaapjes, zwarte sterns, tureluurs, grutto's, kieviten, dan moeten we vissen, turf steken, moer baggeren en magere koeien melken... of iets doen dat een andere naam draagt maar hetzelfde resultaat oplevert. Nochtans, de Zegge is ouder dan 20 of 100 jaar. Honderden jaren geleden lag ze daar ook en ongetwijfeld nog veel ruwer en wilder als nu. [...] Ook die Zegge is destijds gestorven. Daarom is het misschien niet juist een groeiende Zegge als een stervend moeras voor te stellen. Want als de kuilen dichtgroeien met riet, als de kale stukken weide overrompeld worden met zeggegras en biezen, als elzen wilg opschieten en hele oppervlakten bedekken, dan nog zullen planten en vogels er een geschikt midden vinden voor hun groei en hun leven. Wij krijgen daarom alle honderd jaar een nieuwe Zegge." Bij het aantreden van Marcel Verbruggen, conservator sinds 1960, was de keuze definitief gemaakt. "Zo groeit de Zegge uit tot een volwaardig reservaat. [...] Het blijft een vaststaand feit dat er in de natuurlijke evolutie van het landschap moet ingegrepen worden, indien we de typische broedvogels van het voormalige Geels Gebroekt willen behouden." Het eerste werkkamp van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie (BJN), voorloper van JNM, vond er plaats in 1969.

In Snekensvijver zijn ook pas in de jaren '70 zijn voor het eerst op iets grotere schaal beheerwerken uitgevoerd, tijdens zomerkampen van de jongerenvereniging Natuur 2000. Naast heidebeheer werd vooral gagelstruweel teruggedrongen. Voor het eerst werd ook het advies ingeroepen van "specialisten", zoals Herman Stieperaere en Koen De Smet, het latere hoofd van afdeling Natuur. Maar in 1976 was de liefde van conservator Cuypers voor alle "academisch geschoolde en hooggeleerde vrienden" (tijdelijk) over. In augustus 1976 stond De Snekensvijver, zoals veel andere Kempische vennen, namelijk "poederdroog". En komen er een aantal interne spanningen naar boven. De conservator heeft het in een emotionele brief over "een nieuwe fantasiestroming, de biologisch-evenwichtspsychose". En over "milieufanatikers" die hij verweet dat ze vossen uitgezet zouden hebben. Ook in de natuur van De Tikkebroeken is er nauwelijks ingegrepen in de eerste jaren. Al werd wel overwogen om voor de trekvogels een vijver aan te leggen en werd de noodzaak ingezien van het voortzetten van het klassieke hakhoutbeheer. Actief natuurbeheer startte hier in 1978. Eerst dichten van grachten en bouwen van stuwen en nadien hooilandbeheer en kleinschalige

plagwerken.

Achter prikkeldraad

In alle natuurreservaten werd in de beginperiode bewaking - de strijd tegen vandalisme en "eierenrovers" - gezien als één van de belangrijkste (beschermings)maatregelen. Aan de overheid werd onder meer verweten dat ze geen toezicht hield in de recent beschermde landschappen zoals de Kalmthoutse heide. "Een reservaat is uitsluitend een plaats waar de ongerepte natuur zo veel mogelijk wordt behouden, waar vogels en zoogdieren kunnen wonen en vermenigvuldigen" en daarom moet er "een strenge en onverbiddelijke hand gehouden worden aan de reglementen, want het volstaat niet reglementen aan een paaltje te hangen, reglementen die nooit gelezen worden en waaraan zich niemand stoort. Waar bomen en planten met rust gelaten worden, in een woord: waar de vernielzucht van de

Biologische voeding en drank
Bio-wijn en -bier
Kruidenthees en -remedies
Natuurlijke lichaamsverzorging
Ecologisch bad- en linnengoed
Natuurlijke huisdecoratie
Eerlijke handel artikelen
Gespecialiseerde boeken en cd's
Artisanale keukenbenodigdheden
Aromatherapie, etherische oliën, wierook
Oorkaarsen, edelstenen, bach bloemen
Ecologische kleding
Yoga, pilates, meditatie

Heidestraat 61
2460 Lichtaart
Tel. 014/47.87.72
info@midgaard.be
www.midgaardshop.be

mens wordt aan banden gelegd.”

Op de toegang tot de natuurreservaten, zowel de eigen als de vrije, werd nauwgezet toegezien. Het gebeurde enkel onder begeleiding of was een privilege voor de gegadigden die aan vogelstudie deden. Er was ook nauwelijks opvang voor bezoekers. Door de afgelegen ligging van de Tikkebroeken werd besloten tot de bouw van een onderkomen, een ornithologisch studiecentrum. Het moest dienen als “tehuis voor natuurstudie”. Dit eerste bezoekerscentrum avant la lettre is intussen afgebroken als een zonevreemd gebouw. In 1970 werd ook in De Zegge een biologisch station in gebruik genomen. Veel ambitieuzer ging men te werk in het BNVR natuurreservaat De Blankaart in Diksmuide, waaraan bij de oprichting in 1959 een heuse “volkshogeschool” en conferentiecentrum verbonden was. Maar dat samengaan tussen natuurbeheer en natuureducatie is tot op heden in Vlaanderen nooit meer geëvenaard.

Vanaf de jaren '80 kwamen er ook financiële middelen voor openstelling en inrichting. In 1989 verzette Natuurreservaten zich nog tegen de bouw van een kijktoren door de gemeente aan de rand van Snepkensvijver omdat “dergelijke voorzieningen enkel voor leden van onze verenigingen vrij te bezoeken zijn”. Maar in 1991 kreeg Snepkensvijver toch een kijkwand (op kosten van Stichting Leefmilieu). In 1995 werd die kijkwand weer afgesloten “wegens onheus gebruik”. In 1999 volgde een (luxueuze) kijkhut. Bij de opening hiervan werd de buurt (een aanpalende villawijk) betrokken. En tegelijk was dat een aanleiding om, ondanks verdeelde meningen, de prikkeldraad te verwijderen.

Milieubescherming

Vanaf het einde van de jaren 1960 en vooral in de jaren 1970, waait er een nieuwe wind. Er kwamen nieuwe terreinbeherende verenigingen, minstens ten dele uit onvrede met het gebrek aan slagkracht van de bestaande. Vzw Durme is in 1969 opgericht, als een actiegroep (van vogelringers!) in het Waasland. Limburgs landschap kwam tot stand in 1971, voor de bescherming van het bedreigde

Stamprooierbroek (Kinrooi, Bree). Overal kreeg natuurbeheer meer aandacht. Stichting Leefmilieu, opgericht in 1970, subsidieerde volop werkkampen van de Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie (BJN), Wielewaaljongeren en Natuur 2000.

In de jaren '70 zijn niet langer alleen vogels die de dienst uitmaken. Integendeel, planten en vegetaties worden de norm. Zelfs ornithologische vereniging De Wielewaal ging mee met de tijd. In het Europees Jaar van het Natuurbehoud schreef voorzitter Rik Franckx in De Wielewaal “De studie van de bij ons in het wild voorkomende vogels gaf aanleiding tot het ontstaan en maakt nog steeds het voornaamste doel uit van De Wielewaal. De daaraan verbonden gedachte van vogelbescherming kwam dra meer en meer op de voorgrond. En daar men ook in De Wielewaal de jongste jaren alles ecologisch ging beschouwen, werd dit streven tenslotte uitgebreid tot de integrale natuurbescherming.”. Men maakte zich ook meer zorgen over de gevolgen van milieuvervuiling voor natuur. Zure regen was in die jaren de grote boosdoener, maar ook verdroging. De zomer van 1976 zal in het collectief geheugen gegrift blijven. In 1973 werd de Wet op het Natuurbehoud gestemd. Maar voor de erkenning en de subsidiëring van natuurreservaten is het evenwel nog even wachten, tot

het KB van 3 februari 1981.

Intussen werd de natuur nog verder teruggedrongen door opeenvolgende ruilverkavelingen “oude stijl”. In de gemeente Kasterlee gingen tussen 1956 tot 1996 niet minder dan zeven ruilverkavelingen door. De Zegge kreeg te maken met de - zelfs door de lokale landbouwers - sterk gecontesteerde ruilverkaveling van Geel-Rundsvort.

Erkenning

De toegenomen publieke belangstelling voor natuur, vertaalde zich nog niet onmiddellijk in een sterke groei van ledenaantallen van natuurverenigingen of grotere oppervlakten natuurreservaten. Vanaf de jaren '80 namen de financiële mogelijkheden geleidelijk toe. Erkende terreinbeherende verenigingen kregen onder voorwaarden aankoop- en beheersubsidies voor erkende natuurreservaten. Daarvoor moesten beheerplannen worden opgesteld en rapporten gemaakt. Dat gebeurde aanvankelijk door vrijwilligers. In 1983 kwam Joost Dewyspelaere als gewetensbezwaarde in dienst van Natuurreservaten met als een van zijn eerste opdrachten: het schrijven van een erkenningsdossier en beheerplan voor Snepkensvijver. Snepkensvijver werd in 1990 erkend als reservaat. De Zegge al in 1985 en Tikkebroeken in 1986. Van de nieuwe financiële mogelijkheden hebben de drie oorspronkelijke reservaten nauwelijks geprofiteerd. Rond Snepkensvijver waren er wel mogelijkheden om aanpalend belangrijke eigendommen te verwerven, met historische gebouwen die omgebouwd konden worden als bezoekerscentrum. Maar de prioriteiten van Natuurreservaten lagen toen elders. ANB kon een deel van

de gronden verwerven, de rest bleef in private eigendom.

Ecologische netwerken

In het eerste Milieu- en Natuurbeleidsplan (MINA-plan) 1990-1995 stond als doelstelling: "We hebben nood aan een offensief en planmatig natuurbeleid, dat binnen tien jaar een duurzame natuur tot stand kan brengen in: a) een groene hoofdstructuur; b) een ecologische infrastructuur bestaande uit verbindingselementen; c) een ecologisch aanvaarde milieukwaliteit". De omzetting van de theorie naar de praktijk zou heel wat voeten in de aarde hebben. Het zorgde in eerste instantie voor veel onrust bij de traditionele gebruikers van de open ruimte. De oorspronkelijke Groene Hoofdstructuur werd dan ook ingekrompen tot een meer bescheiden Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Uiteindelijk zou vooral de Europese regelgeving de doorslag geven. Er ging steeds meer aandacht naar de Europese speciale beschermingszones (SBZ's). De Zegge, Snepkensvijver en De Tikkebroeken hebben hun plaats gekregen in één of meerdere ecologisch netwerken. De Tikkebroeken maken deel uit van het habitatgebied "Bos- en heidegebieden ten oosten van Antwerpen". De Zegge en Snepkensvijver liggen in het habitatrichtlijngebied "Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden". Voor de prioritaire habitats en soorten in deze gebieden zijn intussen instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Sinds januari 2011 loopt een Europees LIFE+-project "Grootschalig habitattherstel in de Kleine Netevallei. In dat kader wordt momenteel onderzocht of het vervuild slib van de meeuwenkolonie – waar het in de jaren '50 in Snepkensvijver allemaal om begonnen was – kan worden opgeruimd...

Terugblik

Vandaag wordt in Vlaanderen op meer dan 63.000 ha (d.i. ongeveer 4,5% van de oppervlakte) aan actief natuurbeheer gedaan. Daar worden dan wel bossen en parken met een beheerplan bij gerekend. Iets strikter geïnterpreteerd kan ongeveer 34.000 ha als natuurreservaat beschouwd worden. Rond 1960 waren 5 van de 26 gebieden op de lijst van Massart effectief beschermd als natuurreservaat, en 4 andere als beschermd landschap. Vandaag zijn ze op enkele kleinere gebieden na allemaal geheel of gedeeltelijk natuurreservaat en maken de meeste ook deel uit van een Europese speciale beschermingszone. Er is, in elk geval gemeten in hectares, een hele weg afgelegd sinds de oprichting van de eerste natuurreservaten. Of dit voldoende is om de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen, blijft uiteraard de vraag. Daarnaast is er ook inhoudelijk veel veranderd. Wat nog veel moeilijker te evalueren is.

1. De opstart van natuurreservaten in Vlaanderen liet lang op zich wachten. Een element dat hierbij zeker meespeelde was de keuze tussen natuur en erfgoed. Hoewel Massart dat een valse tegenstelling vond, was de nadruk tussen de twee wereldoorlogen toch sterk gaan liggen op landschapsbescherming als onderdeel van een erfgoedbeleid. Toen men na de oorlog startte met natuurreservaten, was de doelstelling dan weer louter natuur- en zelfs nog specifiekere vogelbescherming. Tot vandaag blijven natuur en cultuur vaak nog gescheiden werelden.

2. Aanvankelijk en lang nadien gebeurde de oprichting van natuurreservaten weinig planmatig. De aanleiding tot

aankoop was in veel gevallen één of andere bedreiging van het gebied. Mogelijk was dat ook een voorwaarde voor een succesvolle fondsenwerving. Elke reservaat werd op zichzelf bekeken. Ook in de geldende regelgeving wordt de natuurwaarde op perceelsniveau beoordeeld. Een gevolg is dat er, anders dan bij Massart, geen systematisch onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende soorten natuurreservaten. En dat er ook geen visie bestond op wat de globale doelstelling is.

3. De rol van de verschillende actoren, en hun onderlinge relatie, is altijd een delicaat punt geweest. Massart wees al op de verschillende aanpak in verschillende landen. Het wantrouwen ten opzichte van de overheid heeft bij ons zeker meegespeeld bij (de fondsenwerving voor) de eerste reservaten. Natuurverenigingen en natuurminnende grondbezitters wisten elkaar aanvankelijk wel te vinden. Later zouden ze elkaar meer als concurrenten zien. Is het omdat de natuurverenigingen kozen voor samenwerking met de overheid? Hoe dan ook is het opvallend dat er – na het niet erg succesvol experiment met de zgn. vrije reservaten – weinig creatieve vormen van samenwerking zijn opgezet. Grondbezit en de daaraan verbonden rechten en vrijheden bleef voor alle actoren prioritair als middel of als doel.

4. Het natuurbeheer veranderde sterk in de loop van de jaren, onder invloed van gewijzigde omstandigheden, maar vooral door andere inzichten en doelstellingen. Voor Massart was ingrijpen in de natuur per definitie uit den boze. De natuur moest beschermd worden tegen elke vorm van menselijke ingrijpen. Bij de oprichting van de eerste vogelreservaten was dat niet veel anders. Vanaf de jaren '70 ging er een andere wind

waaien. De ecosysteembenadering kwam in de plaats van een soortgerichte aanpak die voorheen (in hoofdzaak) gericht was op vogelbescherming. In het natuurbeheer werden in eerste instantie oude landbouwmethoden gekopieerd. Vandaag valt vooral op dat verschillende beheermethoden en doelstellingen naast elkaar gehanteerd worden.

5. De houding tegenover het publiek is eveneens geëvolueerd. In de eerste jaren was de toegang tot een natuurreservaat iets exclusiefs, dat gebeurde mits goedkeuring en onder begeleiding. Andere bezoekers werden aanzien als potentiële (misschien helaas ook vaak als effectieve) eierenrovers. In het algemeen werd de buitenwereld beschouwd als eerder vijandig en bedreigend. Prikkeldraad en verbodsborden bleven nog decennialang de regel. Tot “natuur voor iedereen” de slogan werd. Natuurreservaten kregen een meer publieke functie. Tegelijk veranderde de rol van de vrijwilligers en de conservator. Er kwamen beheerteams die de plaats innamen van de alomtegenwoordige conservator. Vrijwilligers kregen ook steeds meer te maken met de professionalisering van het natuurbeheer. Wat ook weer nieuwe uitdagingen met zich meebrengt.

Studie

Vogelwaarnemingen uit eigen streek – Lente 2013

Tekst: Norbert Willaert

Voor dit voorjaar werden niet minder dan 5100 waarnemingen genoteerd dit door 119 verschillende waarnemers. Hieronder een overzicht van de belangrijkste

waargenomen soorten, als de aantallen niet vermeld zijn gaat het over één exemplaar. Meer details van al deze waarnemingen kan u nog altijd terug vinden via de site <http://nete-aa.waarnemingen.be>

Op 19 en 20/04 werden twee geoorde futen gezien op Snekensvijver (PVDS & JOJ), deze soort was tot 2005 hier nog broedvogel. Roerdomp werd tussen 12/04 en 26/05 een tiental keer genoteerd in de omgeving van Krabbels, waar deze soort ook dit jaar terug broedt met één of twee koppels. In maart en april werd de grote zilverreiger niet minder dan 55 keer genoteerd maar zelf in mei zijn er nog vier waarnemingen waarvan 2 vogels op Krabbels op 24/05 (IJA), hoe lang zal het duren voor deze soort hier broedt? En om het belang van Krabbels nog eens te benadrukken op 26/05 werd hier een baltsend woudaapje waargenomen (IJA) en tussen 21/04 en 27/05 werd een drietal keer snor gehoord. Een mooie waarneming in eigen streek zijn de twee overvliegende zwarte ooievaars die Tom Slegers kon fotograferen boven het Olens Broek op 08/04.

Er werden dit jaar vrij veel zomertalingen gezien in onze streek, dit mooi eendje liet zich bewonderen op de Put van Boer Miljoen in het noorden van Vorselaar: een koppel op 16/03 (PDC), op 31/03 twee mannetjes in Krabbels (IJA), tussen 02/04 en 07/04 max. 4 exemplaren op een voormalige jachtvijver op de Lovenhoek (PVDS, NWI en JVE) en tenslotte op 04/04 een

mannetje op de Zandwinningsputten te Vorselaar (LMA). Door een felle koudeprik midden maart bleven veel wintersoorten iets langer in onze streek hangen dan normaal, zo werd op 16/03 nog een brilduiker waargenomen op de Put van Boer Miljoen in het noorden van Vorselaar (PDC), ook waren er tussen 04/03 en 05/04 nog 20 waarnemingen van grote zaagbek, opvallend was dat het steeds ging over 1 à 2 exemplaren. Terwijl ondergetekende in Tarifa (SP) stond te kijken naar honderden overtrekkende wespendieven werd de eerste voor onze streek opgemerkt in de Roerdompstraat in Olen op 05/05 (TSL). Tussen 25/03 en 11/05 werden niet minder dan zes overvliegende zwarte vrouwen gezien, zijn neefje de rode wouw werd iets meer gezien met negen waarnemingen tussen 17/03 (tijdens beheerwerken aan de stal in

Zomertaling foto Jeroen Vermeulen

Vorselaar) en 23/04. Overvliegende blauwe kiekendief werd opgemerkt op 06/03 aan de Lovenhoek (NWI) en boven Herentals op 02/04 (ILE). Na een waarneming op 04/02 (zie vorige Fitis) werd ook dit keer een ruigpootbuiser gezien en gefotografeerd boven de Langendonk-Olens Broek,

dit op 02/04 (JVE). Ruigpootbuizerd is zeldzaam maar een zeearend boven Herentals op 20/05 (KSP) is toch van een andere orde (nog maar de tweede waarneming op nete-aa.waarnemingen.be). Op 04/04 werd een overvliegende visarend gezien in de Aa-vallei te Vorselaar (PVDS), volgens de waarnemers vloog Indra er naast, bij details staat namelijk "noordnoordoost vliegend, met Indra"!

De eerste boomvalk voor de regio werd gezien op 14/04 boven Snepkensvijver (LMA), tussen 14/04 en 31/05 staat deze soort niet minder dan 27 keer genoteerd.

Op 05/03 verscheen een Natuurbericht: "België overspoeld door Kraanvogels" (<http://www.natuurbericht.be/?id=10260&cat=vogels>), op 04/03 alleen al zouden zo'n 450.000 kraanvogels over ons land getrokken hebben. Ook onze regio kon meegenieten: op 04/03 en 05/03 werden honderden overtrekkende kraanvogels genoteerd (21 keer genoteerd met in het totaal 1600 vogels) de grootste groep was niet minder dan 350 exemplaren boven Noorderwijk op 05/03 (GBE). Op 07/03 werden er nog 55 gezien in Herentals (KDI) en op 09/03 nog 32 exemplaren boven de Roerdompstraat in Olen (TSL), tussen 10/03 en 14/04 waren er nog enkele waarnemingen maar nooit meer dan 5 vogels. Op 10/04 werd terug een bokje gezien in de omgeving van 'tVlot te Grobbendonk (JPO), deze soort wordt meestal in de winter waargenomen dit is nog maar de tweede lente waarneming sedert nete-aa.waarnemingen.be bestaat. De enige grutto's werden gezien in de Roerdompstraat te Olen op 10/04 en op 14/04 twee exemplaren (TSL & LMA). Een pontische meeuw werd overvliegend gezien aan het Albertkanaal in Grobbendonk op 09/04 (JPO).

Op 11/04 werd de eerste zomertortel voor onze regio waargenomen (WLA), dit in de omgeving van de Raapbreuken in Herentals. Tot 31/05 werd deze soort slechts 10 keer genoteerd, volgens de EBCC zou deze soort in Europa sedert 1980 met niet minder dan 73% zijn achteruit gegaan! Op 12/04 kwam op waarnemingen.be dat er een ruigpootuil werd waargenomen in de omgeving van het Heiken te Vorselaar. Daar de waarneming vervaagd was kon ik niet onmiddellijk nagaan van wie deze waarneming kwam. Via WRN.be kon ik dan toch contact opnemen met Anita Norga, op 11/04 rond 19.30 had de ganse familie een uil horen roepen die ze konden op naam brengen via de CD's van J.C. Roché. Anita was 100% zeker dat het geluid identiek was, de volgende dagen werd de vogel jammer genoeg niet meer gehoord.

De ruigpootuil is een zeldzame broedvogel van de hoge Ardennen met een eerste bewezen broedgeval in 1963. Het aantal broedparen varieert erg van jaar tot jaar (21 à 91 koppels) afhankelijk van het voedselaanbod, naar mijn weten is deze soort in Vlaanderen nog nooit waargenomen. De enige nachtzwaluw tot op heden (11/06) werd gehoord op de Heiberg in Herentals op 31/05 (LMA).

Middelste bonte spechten werden verschillende keren gehoord en of gezien in het Peertsbos in Herentals, de Lovenhoek (met op 24/05 een eerste zeker broedgeval) en één waarneming in het Schupleer op 07/04 (NWI). Verder waren er nog waarnemingen van Herlaar (28/03, NWI & WVDS) en Kruiskensberg te Herenthout op 05/05 (WHE).

De eerste nachtegaal voor dit jaar werd gehoord in het Olens Broek op 15/04 (EVE), deze soort werd dit jaar op veel verschillende plaatsen gehoord, als hij volgend jaar

nog wil komen tot in Vorselaar dan is iedereen tevreden. Tussen 09/04 en 02/05 werd beflijster vijf keer genoteerd, de enige waarneming van een zingende braamsluiper kwam uit Herentals (dicht tegen de Mc Donald's) op 31/05 (WLA). Het was een goed voorjaar om de zang van fluiter te leren kennen, deze soort werd voor het eerst gehoord op 28/04 in het Peertsbos (WLA), tot op heden zijn er nog twee zangposten in het Engels Kamp van Grobbendonk, één in het Peertsbos te Herentals en op 23/05 was er ook een zangpost in Teunenbergh te Olen (JVK). Op 06 en 07/04 werd terug een klapekster (TWI & NWI) opgemerkt in de Lovenhoek, dit jaar heeft deze soort er niet overwintert daar het van 05/01 gelden was dat ze er nog werd gezien.

Er werden tenslotte dit voorjaar opvallend veel appelvinken gezien, tussen 02/03 en 24/05 werd deze soort niet minder dan 16 keer genoteerd.

Met dank aan David Van den Schoor (DVDS), Christof Henderieckx (CHE), Guy Bellens (GBE), Ignace Ledegen (ILE), Ilf Jacobs (IJA), Jeroen Vermeulen (JVE), Jonas Pottier (JPO), Jos Van Kerckhoven (JVK), Jos Jansen (JOJ), Kristof Sprengers (KSP), Luc Matthé (LMA), Norbert Willaert (NWI), Paul De Cnodder (PDC), Peter Tibax (PTI), Peter Van der Schoot (PVDS), Pieter Vantieghem (PVA), Robin Vermeylen (RVE), Rudy Aeschlimann (RAE), Stijn Leestmans (SLE), Tom Slegers (TSL), Werner Langhans (WLA), Wilfried Van den Schoor (WVDS), Wim Heylen (WHE), Wim Veraghtert (WVE) en vele vele andere waarnemers.

Actua

Big Jump 2013 in Vorselaar

Tekst: Dirk Willems

Na het succes van vorig jaar toen we met meer dan 80 m/v in de Aa plonsten, organiseren we een tweede JUMP in de Aa.

Vele Vorselaarnaren hebben leren zwemmen in de Aa. "Toontjes Beemd", "Bouwkes Wiel", "De Stalleman" ... het waren bekende zwemplaatsen in de rivier. De Aa was ook bekend om haar rijke visstand waar vele generaties "geuvik" (grondel), "louw" (zeelt) of "dikrug" (kopvoorn) aan de haak sloegen. De Aa geraakte in de jaren '60 en '70 zwaar vervuild. Gelukkig is door inspanningen op het vlak van waterzuivering de waterkwaliteit de voorbije jaren sterk verbeterd. Er leven opnieuw vele vissoorten in de Aa en de ijsvogel is er een graag geziene gast. Maar er is nog werk aan de winkel. Bij hevige regenval kunnen de pompen de aanvoer van rioolwater niet aan en wordt dit rechtstreeks in de Aa gestort, in plaats van doorgesluist te worden naar het zuiveringsstation in Herentals. Daardoor krijgt het herstel van de rivier telkens weer een serieuze klap. Bovendien schaadt het vuile water de waardevolle plantengroei in het natuurgebied Schupleer. Er zijn beloftes dat de capaciteit van het pompstation op termijn wordt aangepast. Samen met het gemeentebestuur van Vorselaar willen we met de Big

Jump onze vraag kracht bijzetten opdat de hogere overheden de nodige prioriteit geven aan dit dossier. Zodat onze kinderen en kleinkinderen opnieuw onbekommerd kunnen zwemmen en vissen in de Aa.

Cursus sterrenkrozen en fonteinkruiden

De laatste jaren was er bij de deelnemers aan de activiteiten van de plantenwerkgroep Thalictum en van de poelenwerkgroep Waterleven vraag naar meer informatie omtrent specifieke waterplantensoorten zoals fonteinkruiden en sterrenkrozen. Een lesgever zoeken in deze materie was niet zo evident en we zijn dan ook verheugd dat we John Bruinsma wisten te overtuigen om deze taak op zich te nemen. John Bruinsma schreef mee aan de determinatietabel voor kranswieren in de Benelux en in 2010 publiceerde hij samen met Klaus Van de Weyer een tabel over twee kruisingen van fonteinkruiden, nieuw voor Nederland. Deze korte cursus bestaat uit een theorieles op maandagavond 12 augustus 2013 en een excursiedag op 17

augustus 2013. De avond zelf is er een theoretisch gedeelte, maar daarnaast zullen we de door de deelnemers meegebrachte sterrenkrozen en fonteinkruiden leren determineren. Denk eraan planten mee te brengen met bloeiwijze of vruchtjes. Hiervoor moeten we beschikken over een binoculair of microscoop en breng ook je flora mee. Voor hen die niet over dit materiaal beschikken zullen we dit voorzien. Dit maakt dat we de inschrijvingen moeten beperken tot 16 personen. De excursiedag verloopt als volgt. 's Morgens gaan we naar het Olensbroek, waar Eddy Vercammen ons zal rondleiden langs verschillende poelen. 's Middags eten we onze boterhammen op in de pastorij in Sint Jozef Olen. Daarna schuimen we verschillende vijvers af in het reservaat Neerhelst-De Botten onder begeleiding van Leon Dille en beëindigen we deze leerrijke dag om 16u30.

Praktisch;

Maandag, 12 augustus 2013:
19u30 tot 22u30

Pastorij, Lichtaartseweg 200,
Sint-Jozef Olen

Zaterdag, 17 augustus 2013
Infobord van het Olensbroek,
Roerdompstraat 2, Sint-Jozef-Olen om 9u.

Inschrijven: Simonis Jeannine
Jeannine.Simonis@telenet.be
☎014/59 31 65
GSM: 0498/18 67 46

Prijs cursus: 15 € te betalen op rekening van
Poelenwerkgroep: BE18 0015 5921 3665.
Met vermelding "cursus waterplanten"

Programma Big Jump

De Big Jump staat voor een gezellige zondagnamiddag in het unieke kader van het natuurgebied rond onze historische schapenstal.

13u30 : Gageleerterras is open tot 17u30
infostands Aquafin, Natuurpunt en JNM, waar je ook waterbeestjes kan begluren

14u 45 : toespraak door schepen van leefmilieu Filip Van den Broeck.

15 u : Big Jump aan de Aa-brug
- Alle jumpers krijgen een gratis drankbon!
LOCATIE
Oever van de Aa aan de schapenstal in de Dijkbaan in Vorselaar.

INFO
Norbert Willaert norbert.willaert@skynet.be 014/50 11 66

Organisatie : Natuurpunt Nete en Aa, JNM Neteland, Gemeente Vorselaar

GOEDELE
LIEKENS

SINERJEY

LIEVEN
SCHEIRE

JOERI
CORTENS

VÉRONIQUE
LEYSEN

Big & Jump

Spring
mee
op 24
locaties

WWW.BIGJUMP.BE

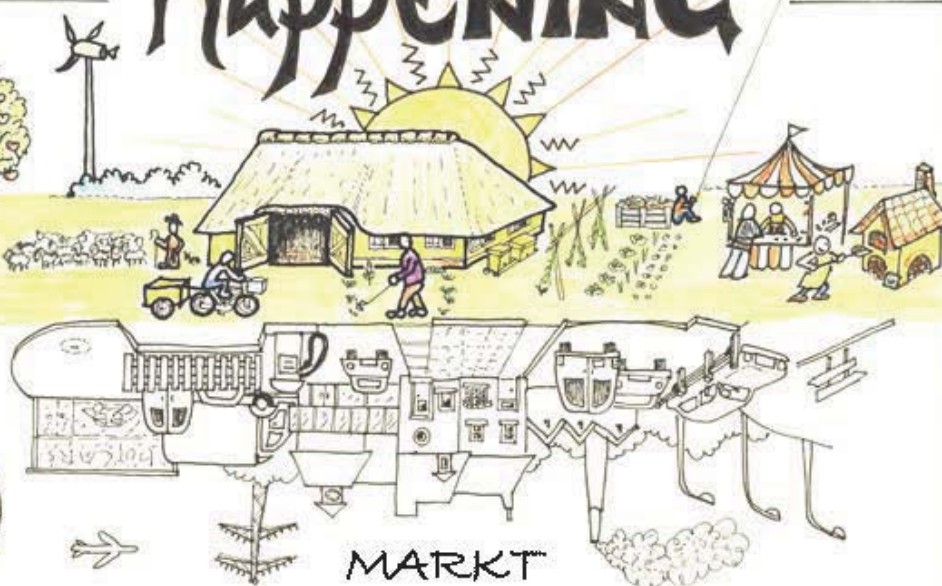
14 juli

Spring mee voor proper water!

Zondag 1 september 2013 van 14u tot 17u

LOKAAL EN GEZOND happening

Met wilde en vergeten groenten en fruit van eigen bodem,
biologische bieren, houtovenbrood, honing van bij ons,...
Infosessies: biobabbel, permacultuur, lets, biodiversiteit enz...
Infostands: Velt, Natuurpunt, Voedselteams,
Behaag onze Kempen,...

RUILBEURS van zaden, planten, groenten en fruit

Ruilen van zaden, oogstoverschotten, stekken en planten uit eigen
groenten-, kruiden-, bloemen-, fruit- en siertuin
Je vooraf aanmelden is niet nodig. Komen en gaan wanneer je wilt.
Iedereen welkom!

WAAR EN WANNEER

Zondag 1 september 2013 van 14u tot 17u
Schapenstal, Dijkbaan, 2290 Vorselaar
Gratis toegang.

MEER INFO

almadewalsche@hotmail.com 0474 96 86 61

initiatief van werkgroep Transitie Vorselaar, Natuurpunt
en Samen tuin de Tuinfluit

v.u.: werkgroep transitie

EEN GEZOND SCHOON BESTEK MET ECOVER

minder schadelijke stoffen

Ecover afwasmiddelen bevatten geen persistente chemische stoffen die niet afbreekbaar zijn in de natuur. Bij conventionele afwasmiddelen ligt dit percentage doorgaans bij 0.8%. Dat lijkt misschien niet veel, maar dagelijks in contact komen met deze stoffen lijkt ons helemaal niet gezond.

natuurlijke ingrediënten

Ecover producten worden gemaakt op basis van water, mineralen en plantaardige ingrediënten. Deze laatste maken maar liefst 65% uit van de Ecover afwasmiddelen. Conventionele afwasmiddelen bevatten vaak slechts 35% plantaardige ingrediënten. Dat betekent dat zij veel meer petrochemische stoffen gebruiken. Bij Ecover vermijden we deze liever, want er is te weinig geweten over de impact op de gezondheid. Daarom zijn we liever voorzichtig. Waarom zouden we niet voor plantaardige stoffen kiezen als ze bestaan?

water besparen

In één jaar tijd kan je 10852 badkuipen vol water besparen door met Ecover producten af te wassen. Dat is de hoeveelheid die nodig is om de milieu-impact van een conventioneel afwasmiddel te neutraliseren.

ECOVER®

www.facebook.com/ecover.be

www.ecover.com